

Cinema

India, Matri Bhumi: la pàtria

per Pere Cornellas

Cine Club Sabadell

Primera, fou a la Filmoteca de Barcelona. Després, a l'Institut Italià. Sempre en blanc i negre. Ara, finalment, el cicle Rossellini de TV2 m'ha ofert l'oportunitat -ens l'ha oferta a tots- de veure INDIA en color. Certament, no en les condicions desitjables, perquè s'ha de dir que el material en 35 mm. -Rossellini va rodar la part de ficció en 35 i la documental en 16- ha perdut la qualitat fotogràfica que devia tenir: els canvis bruscos de to cromàtic i, a estones, la pèrdua quasi total del color d'aquest material en 35 fan més marcats els contrastos entre el 35 i el 16 i més evidents les manipulacions del muntatge i l'artificialitat del pla-contraplà (la seqüència del vell i el tigre, per exemple). D'altra banda, INDIA és només una part d'una llarga reflexió sobre l'esperit d'aquest país el 1958. Com diu Somali S. Das Gupta, co-guionista del film, a la presentació de la projecció televisiva, hi ha també els 10 episodis de J'AI FAIT UN BEAU VOYAGE, entrevistes d'Etienne Lalou a Rossellini, i els 10 de L'INDIA VISTA DA ROSSELLINI, episodis aquests de caire documental. Les dues sèries són igualment de l'any 58 i he de confessar que, malgrat que he vist pràcticament tota l'obra de Rossellini -algunes de les seves pel·lícules moltes vegades-, desconec aquests vint títols. A més, a l'avantatge del vídeo, que permet veure la pel·lícula sense interrupcions i al gust de cadascú, cal contraposar el format de la pantalla, que no és, evidentment, el més idoni per analitzar els aspectes d'enquadrament i planificació, la qual cosa té aquí una indubtable importància si es té en compte que la projecció televisiva fou, com queda dit, el meu primer visionat mínimament acceptable del film. Dic tot això perquè em sembla una qüestió d'elemental honestat l'advertir de les mancances amb que em topo al moment d'elaborar aquest article.

INDIA són quatre episodis alhora autònoms i interdependents -com l'autor havia fet ja, encara que utilitzant registres diferents entre si, a PAISÀ (1946) i a FRANCESCO, GUILLARE DI DIO (1950)-: dos joves que es casen mentre dos elefants s'aparellen; una família que ha d'abandonar el lloc on vivia, perquè s'ha acabat la feina a la

presa on treballava l'home; un vell que salva un tigre dels que volien ser els seus caçadors; i una mona perduda a la ciutat, després d'assistir a la mort del seu amo enmig del sol tòrrid del desert. Davant de cada episodi, una petita introducció -més llarga la primera- que ens els fa més comprensibles i propers. I, sempre, la filmació documental -els elefants que treballen com els homes que els renten al riu, els 35.000 obrers que

han construït la presa, la ciutat...- i la ficció o la veritat reconstruïda. En qualsevol cas, una nova forma d'entendre el cinema, que es converteix en document d'un país i d'una gent i, alhora, en mitjà de transmissió i de coneixement, a la mesura que aquest país i aquesta gent volen ser compresos per un home que vol, també, i d'aquí la seva obra, que nosaltres els compreguem. Punt d'inflexió d'un camí -iniciat, de fet, amb

ROMA, CITTÀ APERTA (1945) o potser abans- que comença, sobretot, amb FRANCESCO... i que continuarà amb VIVA L'ITALIA! (1960) i VANINA VANINI (1961), per així arribar a la seva etapa didàctico-televisiva, L'ETÀ DEL FERRO (1964) (1). INDIA és, doncs, només una baula de la cadena.

Tanmateix, vist avui, el film segueix impressionant. I no només per la lucidesa que se'n desprèn i per la constatació de trobar-nos davant d'una obra que s'avença al seu temps -com s'hi avençava Robert Flaherty amb el seu cinema diguem-ne documental-, sinó, i és això el més important, per la vàlua intrínseca inherent, pel que la pel·lícula és en si mateixa: INDIA és l'harmonia.

Harmonia entre els quatre episodis que, a primera vista tan diferents, semblen mostrar-nos, amb modèstia i púdica discreció, tot el viure d'un país; harmonia entre la imatge i el so -treball memorable de Jean Daniélou-, que es fusionen en un tot indestriable; harmonia a la utilització de la veu en "off", que passa del paper de simple narradora a la primera persona del singular, assumint els pensaments dels protagonistes, lògicament interpretats per actors no professionals. Però, sobretot, harmonia entre l'home i els animals, entre l'home i el paisatge, entre l'home i la natura. Perquè és aquesta l'India de Rossellini.

Els elefants, portats a la ciutat santa de Madurai per a una cerimònia religiosa o esdevinguts un instrument de treball a la jungla de Carafur, formen part de la vida, com nosaltres. Per això també treballen, també s'enamoren i també es reproduïxen. L'aigua és la nostra amiga, hi banyem les bèsties, ens hi banyem i ens hi purifiquem nosaltres. La selva és el paisatge on vivim i, per això, és un recer, un refugi. El tigre és el nostre company, perquè també hi viu. Els quatre elements -alguns irrefrenables a STROMBOLI, TERRA DI DIO (1949)- es fusionen i ens penetren: l'aigua -ominosament present al llarg de tota la pel·lícula-, l'aire -o la seva absència-, el foc -que pot ser un botxí però que salva una vida- i la terra -que és la pàtria, Matri Bhumi, l'Índia.

Nogensmenys, l'Índia d'aquest europeu que ha conegut una nova filosofia,

Arimón, 113- 117
Tels. 725 49 77 - 725 41 87
SABADELL

Trofeus
Copas
Medalles
Insignies
Clauers
Rètols
Etc.

un nou pensament i una nova vida és també l'esdevenidor, la capacitat que l'home tingui de preservar la seva antigor -de preservar-se- i d'avançar pel món modern que li ha tocat de viure, la fusió del que és vell i el que és nou de què parla José Luis Guarner. "Ningú no es podia ni imaginar que homes com nosaltres seríem capaços de fer néixer un llac, just aquí, on abans només hi havia un petit estany", diu Mokul, fascinat per la presa que, després de set anys d'esforç, s'ha arribat a construir. És aquest l'episodi més amarg: hi ha un futur que colpeix. La immutabilitat no pot ser eterna, res no és immutable. I aquest futur -la nova Índia- no s'assoleix sense sacrificis: 175 morts. Però la unió dels dos mons és l'única Índia possible: no casualment, a aquest episodi, segueix el que més reposa a l'antigor dels segles, del "travelling" lateral que segueix la mirada de Nokul al "travelling" endavant que ens endinsa a la jungla.

Quatre moments poden servir de síntesi: el picat sobre els dos elefants, que quasi clou la primera història -"Han passat deu mesos i la femella ja no pot suportar la presència del mascle. Això passa sempre que les femelles estan embarassades de deu mesos"; el pla general, sostingut, immòbil, que ens mostra Nokul com entra al llac- "Com em podia imaginar, quan prenia els meus bany rituals, que el destí em reservava tantes sorpreses"; en primer pla, el foc que ha encès el vell, perill que allunya el trigre del perill -"Sí, veritablement el món és gran. Hi ha lloc per a tothom"; o el pla general que clou el film i explica que han estat quatre històries, però que la història de l'Índia és inabastable -"I sempre la multitud, la immensa multitud". O els plans fugissers d'una vaca que està asseguda a la voravia o d'un indi que toca la flauta perquè la serp aparegui. Tot això és l'Índia rosselliniana.

1950: un film sensual, tàctil. 1958: un film harmoniós, serè. THE RIVER i INDIA. Renoir i Rossellini. Les dues mirades més obertes -convertides en obres cabdals de l'art del nostre segle- que, d'aquell país llunyà, ens ha donat el cinema europeu.

Índia: 1er. episodi.

Índia: 2on. episodi.

(1).- *Dos llibres de Roberto Rossellini.*
"Quadern", n.º 19. Gener-Febrer 1981. Pàgines 230-231.

BANC D'EUROPA

Rambla, 7 Telèfon 725 85 33 SABADELL

